

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Maistrova ulica 10, 1000 Ljubljana

T: 01 369 59 00
F: 01 369 59 01
E: gp.mk@gov.si
www.mk.gov.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Podpisnik: Maja Bahar Didović
Izdajatelj: Republika Slovenija
Številka certifikata: 66 b2 06 9e 00 00
Potek veljavnosti: 18.12.2023
Čas podpisa: 14:48, 20.01.2020
Ref. št. dokumenta: 35012-169/2019/

Mestna občina Ljubljana		Oddelek za urejanje prostora
Mestna uprava		
Prejeto:	21-01-2020	Sig. z:
		ND
Številka zadeve:		Pril:
3505-4/2018-176		Vredn:

Mestna občina Ljubljana
Oddelek za urejanje prostora

glavna.pisarna@gov.si

Številka: 35012-169/2019/5
Datum: 20.1.2020

Na podlagi poziva Mestne občine Ljubljana izdaja Ministrstvo za kulturo, Maistrova 10, 1000 Ljubljana (v nadaljevanju: Ministrstvo) na podlagi 119. člena v povezavi s 110. členom Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17; v nadaljevanju ZUreP-2) in na podlagi 76. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg); v nadaljevanju ZVKD-1) naslednje

**MNENJE O VERJETNOSTI
POMEMBNEJŠIH VPLIVOV PLANA NA KULTURNO DEDIŠČINO**

IN

KONKRETNE SMERNICE ZA

**OBČINSKI PODROBNI PROSTORSKI NAČRT 16 BARAGOVO SEMENIŠČE IN
GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE**

1. Podatki o vlogi

MOL je z vlogo št. 3505-4/2018-142 z dne 18.11.2019, prejeto dne 20.11.2019, pozvala Ministrstvo, da izda mnenje o verjetnosti pomembnejših vplivov plana na kulturno dediščino in konkretne smernice za občinski podrobni prostorski načrt 16 Baragovo semenišče in Gospodarsko razstavišče (v nadaljevanju: OPPN).

V prostorskem informacijskem sistemu je bilo objavljeno gradivo:

- sklep
- Izhodišča za pripravo OPPN 16 Baragovo semenišče in OPPN Gospodarsko razstavišče (izdelal LUZ d.d., št. 8375, avgust 2019)

2. Mnenje o verjetnosti pomembnejših vplivov plana na kulturno dediščino in arheološke ostaline

Gradivo smo pregledali v sodelovanju z ZVKDS OE Ljubljana. Na območju urejanja ter v območju vplivov novih posegov na okolje se nahajajo naslednje enote nepremične kulturne dediščine:

- EŠD 337 Ljubljana – Gospodarsko razstavišče (stavbna dediščina)
- EŠD 5456 Ljubljana – Baragovo semenišče (kulturni spomenik),
- EŠD 5456 Ljubljana – Baragovo semenišče – vplivno območje (kulturnega spomenika),
- EŠD 5735 Ljubljana - Neubergerjeva vila (kulturni spomenik),
- EŠD 383 Ljubljana – Pokopališče Navje (kulturni spomenik),
- EŠD 383 Ljubljana – Pokopališče Navje – vplivno območje (kulturnega spomenika)
- EŠD 329 Ljubljana - Arheološko najdišče Ljubljana (kulturni spomenik).

Glede na načrtovane ureditve in rešitve prikazane v gradivu, ter varstveni režim in stanje dediščine prisotne v območju urejanja, **menimo, da obstaja verjetnost pomembnejših vplivov izvedbe plana na kulturno dediščino, vpisano v register nepremične kulturne dediščine**

Obrazložitev:

Izhodišča za pripravo OPPN 16 Baragovo semenišče in OPPN Gospodarsko razstavišče (v nadaljevanju *Izhodišča*) so bila pripravljena na podlagi usmeritev za izdelavo variantnih rešitev, ki jih je pripravil prof. Janez Koželj julija 2018. Na podlagi treh variantnih rešitev je pripravljena Sintezna rešitev, ki je sestavljena iz treh korigiranih predlogov avtorjev Coloniarchitects, Ravnikar Potokar arhitekturni biro d.o.o. in LUZ, d.d. Sintezna rešitev predstavlja Izhodišča za pripravo OPPN, ki so predmet našega mnenja.

Uvodoma ugotavljamo, da so bile s strani Ministrstva za kulturo in Zavoda za varstvo kulturne dediščine izdane dva dokumenta, ki imata naravo predhodnih smernic. Prve predhodne smernice, ki obravnavajo območje je izdalo ministrstvo 12.8.2015 pod številko 35012-6/2012-MIZKŠ/12, druge predhodne smernice pa je izdal ZVKDS dne 5.2.2018 pod številko 35102-1144/2015-5. V Izhodiščih noben od teh dokumentov ni omenjen, prav tako pa niso upoštevane usmeritve, zapisane v njih.

V nadaljevanju zato ponavljamo nekatera stališča do posameznih predlogov, hkrati pa se opredeljujemo do novih, bolj natančno predlaganih rešitev.

PE2: Baragovo semenišče, Navje, Neubergerjeva vila

Odlok o razglasitvi del arhitekta Jožeta Plečnika v Ljubljani za kulturne spomenike državnega pomena, (Ur.l. RS, št. 51/2009, 88/2014)

Odlok o razglasitvi spomenikov revolucionarnega gibanja in narodnoosvobodilne vojne za zgodovinske spomenike, Ur.l. SRS, št. 31/85

Splošno o prostoru

Od 18. stoletja do leta 1936 je bilo na območju današnjega GR pa vse do kulturnega spomenika Navje, pokopališče ob cerkvi. Že pred letom 1808 je bila na območju današnjega GR cerkev Sv. Krištofa, na njeni vzhodni strani pa je bilo pokopališče. Okoli leta 1930 so poleg pokopališča nastajali ostali objekti, med njimi je tudi Neubergerjeva vila, ki je bila zasnovana kot enodružinska hiša. Zaradi dejavnosti v njej med drugo svetovno vojno je razglašena za zgodovinski spomenik. Leta 1936 so večino starega pokopališča Sv. Krištofa preselili na novo pokopališče Žale, na stari lokaciji je ostal le del - kulturni spomenik Navje. Na območju so gradili nove cerkvene objekte, med drugim je Jože Plečnik je zasnoval načrte župnišča sv. Cirila in Metoda. Po zamisli Hrama slave je zasnoval slovenski Panteon, ki bi bližnji okolici te cerkve podelil dominantno vlogo. Načrt so opustili, naročili pa so mu načrte za poslopje novega

semenišča, ki mu je želel dati monumentalni poudarek. Tako so med letoma 1936 in 1938 nastajali načrti za Baragovo semenišče s Plečnikovim načrtovanjem velikega valja, ki bi s krakoma formiral novo avenijo – Linhartovo cesto. Z izvedbo del so začeli 1938, vendar zaradi vojne nikoli ni bilo dokončano v svoji polni formi. Kasneje je Plečnikov učenec Anton Bitenc stavbo preuredil po trenutnih potrebah.

V preteklosti so bili za ta prostor že izdelani različni predlogi ureditev, vendar niso bili nikoli do konca izvedeni. Okolica Baragovega semenišča trenutno predstavlja neurejen in degradiran zunanji prostor kulturnega objekta.

Kljub pomembnim kulturnim in gospodarskim objektom prostor ni urejen reprezentančno, na njem so objekti z različnimi funkcijami, aktivnostmi in različnimi potrebami po zunanjem prostoru. Tako je pri reševanju problema treba enakovredno upoštevati vse dejavnike in zagotoviti ustrezen zunanji prostor tako, da se aktivnosti v prostoru ne izključujejo med seboj. Zaradi strnjenosti in pomanjkanja prostora je pomemben premislek o maksimalni izkoriščenosti prostora in tesni povezavi reprezentančnega prostora z arhitekturo in notranjostjo objekta. Reprezentančni prostor zahteva interaktivni koncept za prizorišča različnih gospodarskih in kulturnih aktivnosti, omejen prostor mora postati območje raziskovanja za naključne obiskovalce, ki je varno ter zaščiteno pred hrupom in kaosom mesta.

Pri načrtovanju OPPN naj bo prostorsko dojemanje spomenika ključni kriterij za oblikovanje novih posegov v območju, ki mora upoštevati smeri in pretočnost prostora med Vilharjevo in Linhartovo cesto. Novogradnja in odprt prostor ob njej naj usmerja poglede na objekte dediščine. Površina med Navjem in Baragovim semeniščem mora ostati nepozidana ter biti krajinsko urejena brez izrazitih oblikovnih poudarkov in vegetacijskih volumnov. Odstranijo naj se obstoječi in moteči objekti ob vzhodni meji obravnavanega območja. Za zahodni del Navja naj se načrtuje transparentno žičnato ograjo z zasaditvijo.

Pri oblikovanju neposredne okolice Baragovega semenišča naj se upošteva načela reprezentančnega prostora in sicer tako, da:

- poudarja pomembnost objekta, na katerega se navezuje,
- se razlikuje od okolice, kar opozarja na njegovo pomembnost,
- odseva lastnosti in značilnosti objekta ter njegovo vsebino,
- deluje razkošno, ugledno in mogočno,
- dodaja estetsko vrednost objektu.

Prostor naj bo oblikovan kot javni mestni prostor, kjer bo omogočena raba prostora in izvajanje dejavnosti, ki niso v nasprotju z definicijo reprezentančnega kulturnega prostora in ne bo prenasčen z različnimi programi. Prostor naj bo namenjen ljudem za kakovostno preživljanje časa, zato naj bodo površine urejene v merilu pešca, ne pa avtomobilskega, kaj šele tovarnega prometa. Intervencijske poti naj bodo prav tako umeščene subtilno in prilagojene javnemu odprtemu prostoru, morebitna dostava iz Vilharjeve ceste pa naj bo strogo zamejena in regulirana s časovnim režimom. **Predlog, ki predvideva umestitev nove lokalne ceste od Linhartove do Vilharjeve ceste je po našem mnenju zelo problematičen.** Primernejša rešitev je po našem mnenju nakazana v variantni rešitvi, ki jo je izdelal LUZ d.d. (Ureditvena situacija, priloge, str. 43).

Dograditev Baragovega semenišča (objekt C) je sprejemljiva v gabaritih, ki jih je načrtoval Jože Plečnik, vendar na način, da se novi objekt prilagodi staremu in ga ne preglasi. Oblikovanje naj nakazuje ločnico med starim in novim.

Atrij naj ustvarja vtis praznine, zato naj bo morebitna pozidava zelo subtilno umeščena, višina pa čim nižja.

Objekt južno od Baragovega semenišča (hala A), ki je bil pred desetletjem postavljen kot začasni objekt za potrebe Gospodarskega razstavišča, naj se odstrani in območje sanira ter

vklopi v zunanjo ureditev Baragovega semenišča oz. Neubergerjeve vile. V kolikor to ni mogoče, naj se ga rekonstruira/preoblikuje na način, da bo zmanjšan njegov negativni vpliv na kakovostno arhitekturo v okolici. Na tem mestu poudarjamo, da naj OPPN poleg novogradenj posebno pozornost posveti degradiranim delom območja in objektom, ki s slabo arhitekturo nižajo vrednost celotnemu prostoru ter predvidi njihovo sanacijo.

Neubergerjevo vilo je treba ohraniti v celoti, v izvorni tlorisni in gabaritni zasnovi. Prizidek vile naj se oblikuje v podrejenih gabaritih nevtralnega oblikovanja. Prizidek mora biti konstrukcijsko in prostorsko ločen od severne fasade oz. volumna objekta.

V kleti objekta, ob jugovzhodni steni prostora, varujemo bivše skrivališče, ki bi ga bilo smiselno odpreti, vsaj za občasni ogled javnosti.

Prenova skrivališča v kleti naj se podrobno načrtuje skladno s predhodno pridobljenimi strokovnimi usmeritvami, ki jih naj pripravi pristojni muzej (Muzej novejšje zgodovine Slovenije, Celovška c. 23, Ljubljana), hkrati s popisom obstoječega inventarja (lesena pograda, radio, gašperček, razni časopisi, knjiga obiskov...)

Na severovzhodni fasadi objekta je treba ohraniti spominsko ploščo.

Vrt z vrtnoarhitekturno zasnovo na južni strani je potrebno v celoti ohraniti. Ohranjati je potrebno tudi izvorno vrtno ograjo ob vrtu vile.

Prevladovati mora zelena površina, parkiranje na vrtu ni dovoljeno. Parkiranje se predvidi pod zemljo, po možnosti bližnji javni garaži.

PE 3: Gospodarsko razstavišče

Gospodarsko razstavišče v Ljubljani je kot enota stavbne dediščine pod evidenčno številko EŠD 337 vpisana v Register nepremične kulturne dediščine. Kompleks modernih funkcionalističnih paviljonskih betonskih stavb predstavlja izviren pristop k reševanju povojnega sejemskega prostora na mestu cerkve sv. Krištofa in pripadajočega pokopališča. Tehnološko napredno oblikovanje arhitekture je primerljivo z nekaterimi najsodobnejšimi inženirskimi principi gradnje v svetu v 50-ih in 60-ih letih 20. stoletja. Paviljoni predstavljajo najbolj inovativne oblikovne in inženirske pristope časa svojega nastanka (lupinasto, gobasto in dežnikasto konstrukcijo), zato je potrebno tudi pri novogradnji pristopati izvorno in oblikovno zadržano. Obstoječi objekti izražajo 60 let tradicije sejemske in kongresne dejavnosti na istem mestu, kar ni zanemarljivo in kar je vsekakor smiselno poudariti.

Posamezni objekti v kompleksu so bili različno oblikovani in grajeni postopoma: Hala A je bila zgrajena leta 1958 za potrebe VII. Kongresa zveze komunistov Jugoslavije, paviljon Jurček leta 1960, Hala B leta 1961 in Hala C (štirje gobasti paviljoni) zgrajeni leta 1967. Gre za ikonično arhitekturo Ljubljane, ki je bila ravno zaradi svoje arhitekturne, tehnološke in urbanistične izjemnosti prepoznana kot dediščina.

Zasnova prostora GR je bila že v preteklosti prepoznana kot kvalitetno oblikovana kompozicija odprtih in grajenih sestavin, zato je treba novo arhitekturo podrediti zatečenemu stanju in izkoristiti neizkoriščene prostore ter prostore brez posebne vrednosti znotraj kompleksa GR.

Predlog, ki je predstavljen na strani 52. *Sintezna rešitev z variantama A in B za Gospodarsko razstavišče* tega ne odraža, zato ponavljamo stališče ZVKDS, ki je bilo podano že v predhodnih smernicah: predlog objekta (h do 15 m) na ploščadi pred Halo C preglasi obstoječo grajeno strukturo in postane prostorska dominantna na ploščadi. S svojim tlorisnim in višinskim gabaritom prevlada nad paviljonskimi objekti, ki kljub svojim izjemnim razponom delujejo lahko.

Zato predlagamo, da naj nova upošteva obstoječo urbanistično ureditev in varovane sestavine kulturne dediščine – to so tlorisna razporeditev objektov ter razmerje pozidanega in odprtega prostora (urbanizem), ohranjanje vedut na posamezne paviljone, arhitekturo in oblikovanje obstoječih paviljonov v svoji izvirnosti, obelisk in urejen odprt tržni prostor s fontano. Nova arhitektura naj bo projektirana kot samostojen objekt, ki s svojim tlorisnim gabaritom **ne sme segati preko linije varovanega območja**, lahko pa se višinsko približa stavbi Slovenijalesa. Linija varovanega območja je prikazana na spodnji sliki.

PE1: Stolpnica na vogalu Linhartove in Dunajske ceste

Predlagana stolpnica je umeščena pravokotno na Linhartovo. S predlogom se strinjamo, vendar naj objekt ne presega maksimalne višine, ki je določena v OPN to je 45,00 m (v usmeritvah str. 27 je usmeritev max. 65,00 m, v rešitvi Ravnikar Potokar pa celo 71,00 m).

PE4:

Predlog pozidave vzhodno od stavbe Triglav z max. višino 25,00 m z vidika varstva dediščine ni problematičen.

Konkretne smernice za celotno območje z vidika varstva arheoloških ostalin

Kulturna dediščina: EŠD 329 Ljubljana - Arheološko najdišče Ljubljana; Odlok o razglasitvi arheološkega kompleksa v ljubljanskih občinah za kulturni in zgodovinski spomenik (Ur. list RS št.46/1990)

Območje OPPN se nahaja znotraj arheološkega najdišča, za katerega velja dodatni pravni režim varstva, ki je opredeljen v Odloku o razglasitvi arheološkega kompleksa v ljubljanskih občinah za kulturni in zgodovinski spomenik (Ur. l. RS št. 46/1990).

Območje ureditve/posegov je potrebno predhodno arheološko raziskati:

- najprej je potrebno opraviti analizo prostora;
- nato se na območju posegov izvedejo intenzivne arheološke geofizikalni raziskave s kombinacijo »magnetne in georadarske« metode. Razdalja med profili pri georadarski metodi naj bo 0,25 m, uporabi naj se 400 Mhz antena. Razdalja med profili pri magnetni metodi pa naj bo 0,5 m.
- na podlagi geofizikalnih raziskav se bo nato določil in izvedel podpovršinski terenski pregled s strojnimi testnimi jarki, ki morajo pokriti 3 % območja. Profile strojnih testnih jarkov je potrebno ročno očistiti in fotografsko, pisno in grafično dokumentirati.
- skupaj z arheološko ekipo mora identificirane plasti interpretirati tudi geolog in izdelati poročilo

- na podlagi rezultatov geofizikalnih raziskav in strojnih testnih jarkov se bo določil obseg in način nadaljnjih arheoloških raziskav,
- v primeru odkritja izjemnih najdb lahko ZVKDS zahteva spremembo projekta in prezentiranje odkriti arheoloških ostalin *in situ*.

Lep pozdrav,

Pripravila:

mag. Barbara Žižič
sekretarka

Maja Bahar Didović
generalna direktorica
Direktorata za kulturno dediščino

Poslati (po e-pošti):

- naslovnik
- MOP, Direktorat za okolje, SSPVO, gp.mop@gov.si
- ZVKDS OE Ljubljana, tajnistvo.lj@zvkd.si